

"LABA SĒKLA IR ARĪ LABAS RAŽAS PAMATS. BEZ LABAS SĒKLAS UN ARĪ BEZ LATVIJAS DABAS APSTĀKĻOS PĀRBAUDĪTĀM ŠĶIRNĒM NEVARĒSIM IZTIKT. GUDRS SAIMNIEKS VIENMĒR IZVĒLAS LABU SĒKLAS MATERIĀLU," AIZVADĪTĀ GADA DECEMBRA SĀKUMĀ NOTIKUŠAJĀ LATVIJAS SĒKLAUDZĒTĀJU ASOCIĀCIJAS (LSA) SEMINĀRĀ AKTUALITĀTES SĒKLU RAŽOŠĀNĀ UN KOOPERATĪVU LOMA SĒKLU APRITĒ UZSVĒRA ŠIS ORGANIZĀCIJAS VALDES PRIEKŠSĒDĒTĀJA ANDA RŪTENBERGA-ĀVA.

Latvijas Sēklaudzētāju asociācijas rīkotās diskusijas dalībnieki (no kreisās): Zinta Jansone (LPKS VAKS), Aiga Trapučka (LPKS Durbes grauds), Ringolds Grāpis (LPKS Jurgensburg Agro), Inese Karlova (LPKS Abra), Ivela Grudovska (LPKS LATRAPAS) un diskusijas moderators Mārtiņš Flaksis (SIA Kraslīmai sēklas).

Sēklkopībā un selekcijā vajadzīgas izmaiņas

ULDIS GRAUDIŅŠ

Diemžel Latvijā vien nepilni 16% no visas graukopībā izmanto-tās sēklas ir sertificēta, tātad - izturīgāka pret slimībām un kai-teķiem, kā arī ražīgāka. Latvijas vadošo kooperatīvu pārstāvji un eksperti LSA rīkotajā diskusijā pirmoreiz vērtēja mazā sertificēto sēklu īpatsvara iemeslus un šā rādītāja ietekmi uz ražošanu, uzsvēra nacionālās selekcijas stiprināšanas un sēklaudzēšanas svarīgumu Zajā kursa kontekstā.

SĒKLAUDZĒŠANAS NOZARE SKAITĀ

Aizvadītā gada novembrī Valsts augu aizsardzības dienests (VAAD) bija reģistrējis 430 sēklaudzētājus, toskait 338 labību, 332 lopbarības kultūraugu, 106 kartupeļu un 108 eļjas un šķiedraugu sēklaudzētājus.

Visvairāk sēklaudzētāju - pavisam 41 - ir reģistrēts Valmieras novadā. Jelgavas novadā ir reģistrēti 29, Balvu novadā 28, Limbažu novadā 27, bet Dobelei novadā - 26 sēklaudzētāji. Tālāk seko Cēsu, Aizkraukles, Tukuma, Madonas un Bauskas novads ar 20 sēklaudzētājiem katrā. VAAD

ziņo, ka 2021./2022. gadā šo sēklaudzēšanas pakalpojumu pieprasīja 242 saimniecības, toskait 182 personas iesniedza pieteikumu sēklaudzēšanas lauku apskatei. Tātad no 430 reģistrētājiem sēklaudzētājiem aktīvi bija 182 - gandrīz puse.

Saražotais sertificēto sēklu īpatsvars Latvijā pērn bija 15,9% no vajadzīgā daudzuma. "Rodas jautājums - ko sējam pārējā platībā?" vaicā LSA vadītāja A. Rūtenberga-Āva. Viņa arī vērš uzmanību uz zemo sēklas materiāla ražību lauku apskatām pieteiktajās platībās. Ražības līmenis graudaugu sēklai vidēji svārstās

no 1,5 līdz 2,5 t/ha, ziemas kviešiem – 2,9 t/ha. "Tie ir aprobētie hektāri pret sertificētajām tonnām. Lielie audzētāji spēj vidēji izaudzēt 6–8 t/ha lielu ražu un tikpat daudz var sagatavot arī sēklas materiālu. Skaitļi rāda ko citu. Vērtējot kartupeļu sēklas ražību, ir vēl bēdigāks skats – sertificētais daudzums ir vien 11–13 t/ha. Tātad zem pašizmaksas. Ražībai ir jābūt vismaz 18 t/ha. Cik tad mēs pelnām?" tā LSA valdes priekšsēdētāja, dodot mājienu, ka sēklaudzētāji kaut kādu iemeslu dēļ nesertificē visu izaudzēto ražu.

Vērtējot pēdējo piecu gadu vidējos rādītajus, redzams, ka, piemēram, izsniegti sertifikāti 15,2% sertifikācijai pieteikto auzu sēklu, kailgraudu auzām sertificēto sēklu daudzums ir vien puse. LSA vadītāja uzsvēr – vien kooperējoties, varēs ražot kvalitatīvāk, lietot modernākas tehnoloģijas un nodrošināt plašāku audzētāju loku ar augstas kvalitātes sēklas materiālu. Patlaban Latvijā ir daži *pionieri*, tostarp kooperatīvā sabiedrība *VAKS*, kur ir izveidota plaša sēklu ražošanas nozare, un *LPKS Durbes grauds*, kas arī gatavo sēklas materiālu. Protams, ir arī lielās saimniecības, kas darbojas ar modernajām tehnoloģijām.

Sertificētās bioloģiskās sēklas daudzums 2021. gadā kritās, tomēr ražotāju bija vairāk. 2021. gadā 32 saimniecības ražoja 1333 t bioloģisko sēklu, gadu agrāk 26 saimniecības ražoja 1638 t sēklu. Savukārt 2018. gadā Latvijā vien 12 sēklaudzētāji ar bioloģiskajām metodēm izaudzēja 539 tonnas sertificētu sēklu. Bioloģisko saimnieku vajadzībām pērn saražoja vien 11% no vajadzīgā sēklu daudzuma. Līdz 2036. gadam, ja nav bioloģisko sēklu, ir atļauts sēt ar konvencionālām metodēm audzētu sēklu. Eksperti un saimnieki vērš uzmanību, ka patlaban nozares vadības limenī netiek domāts par pāreju uz bioloģiskās sēklas izmantošanu, kas, visticamāk, radīs nepatikamas sekas.

SERTIFICĒTĀ SĒKLA – KVALITĀTES GARANTS

LPKS VAKS patlaban apvieno aptuveni 650 biedrus un gada laikā sēklkopības nozarē apgroza 7 miljonus euro. *VAKS* komercdirektore Zinta Jansone atgādināja, ka kooperatīvs cenšoties *izcelt* un piedāvāt tirgū arī Latvijas šķirnes. "Konkurence, tirgus prasa citu valstu šķirnes, taču cenšamies balstīt nacionālo pašapziņu," tā Z. Jansone, piebilstot, ka kooperatīvs ir izvēlējies darboties augstas kvalitātes sēklu ražošanā. "Anda norādīja

uz brāķēšanu zemās vidējās ražības dēļ, tomēr ar to mēs tiekam pie augstas kvalitātes sēklas. Arī mēs sēklu brāķējam. Esam izveidojuši sistēmu, kur abi mūsu sēklkopības agronomi un vasarā arī praktikanti vērtē visus sēklkopības laukus. Mēs ļoti strikti, bezkaisligi attiecamies pret nezālēm, toskait pret viendīglapju, karantīnas nezālēm. Sniedzam savā kompleksā arī sēklu tīrišanas pakalpojumu, tomēr, ja atrodam kaut vienu vējauzu,

cik daudz likt slāpekļa – 'Edvins' nav prasīgs pēc slāpekļa. Tie ir vien daži aspekti," teic Jansone.

Bioloģisko saimnieku kooperatīva *Jurgensburg Agro* vadītājs Ringolds Grāpis atgādināja – visi saprot, ka augstas kvalitātes ražu var izaudzēt no augstas kvalitātes sēklām, tomēr saimnieki nereti vienas un tās pašas sēklas pavairo un audzē desmit un pat vairāk gadu, kuru laikā tās zaudē ipašības un ražību. *Jurgensburg Agro* aizvadītais bija pirmais aktīvas darbības gads kopš kooperatīva atdzimšanas. "Esam daudz paveikuši, vairāki mūsu biedri ir bioloģiskie sēklaudzētāji. Sadarbojamies ar Agrāro resursu un ekonomikas institūtu (AREI) sēklu pavairošanā. Uzņemamies rūpes par sēklu audzēšanu un pārdošanu, tostarp par autoratlīdzības maksājumiem. Sadarbībā ar pārstrādes uzņēmumiem meklējam biedriem vispēmērotākās šķirnes, kuras ir viegli audzēt un kurām ir viegli veikt primāro apstrādi," kooperatīva darbību raksturo R. Grāpis, piebilstot, ka Latvijā kādam ir jāuzņemas atbildība par pāreju uz bioloģisko sēklu izmantošanu līdz 2036. gadam, kā arī jāizveido darbības plāns šā mērķa sasniegšanai. Patlaban Bioloģisko sēklu datu bāze, no viena skatpunkta raugoties, ierobežo, no cita skatpunkta – palīdz bioloģiskajiem sēklaudzētājiem ar drošības izjūtu, ka izaudzēto sēklu varēs pārdot. "Cits jautājums – vai sēklai ir jāceļ kvalitāte? Lai pircējs novērtē kvalitāti, nevis ir spiests pirk sarakstā iekļautās sēklas tikai tāpēc, ka tās ir tajā iekļautas," tā R. Grāpis. Sertificēto sēklu īpatsvars kooperatīva saimniecībās neesot vērtēts. R. Grāpis lēš, ka tas ir mazāks nekā vidēji valstī.

LPKS Durbes grauds Pārdošanas daļas vadītāja Aiga Trapučka stāstīja, ka no 210 kooperatīva biedriem graudkopība ir pamatnodarbe 20 saimniekiem. "Priecājāmies, ka notiek saimniecību, tostarp mazo, izaugsme. Agrāk zemnieks pats centās ar lāpstu gatavot sēklas materiālu, to kodināt. Patlaban šo pakalpojumu saimniecībām sniedz kooperatīvs. Esam atbildīgi par sēklas kvalitāti. Lēnām ir jāizaug, jāsaprot, cik svarīgs ir sertificētais sēklas materiāls. Tie saimnieki, kuri tirgū ir solīti augstāk, to saprot un novērtē," teic A. Trapučka. *LPKS Durbes grauds* biedru saimniecībās sertificētās sēklas īpatsvars arī esot aptuveni 35%.

LPKS LATRAPS pārstāvē Iveta Grudovska atgādināja, ka agrāk laba izvēle saimniekiem bijusi agrās vietējās kviešu šķirnes. "Lielais izaicinājums ir pākšaugi.

Ja uzņemamies ambīciju palielināt augu maiņā pākšaugus, tas būs izaicinoši tāpēc, ka strauji palielināt platības praktiski ir neiespējami sagatavotā sēklas materiāla dēļ. Protams, mēs varam vienkārši sēt zirņus un pupas un pievērt acis, pat nemēģināt testēt rādītājus. Sēklas patēriņš uz hektāru ir milzīgs, šis būs vislielākais izaicinājums - gatavot kvalitatīvu sēklas materiālu zirņiem un pupām," uzsvēra I. Grudovska. Kooperatīvā LATRAPS sertificētās sēklas īpatsvars esot *padsmit* procenti.

KOOPERATĪVA ABRA PIEREDZE SĒKLU IZVĒLĒ

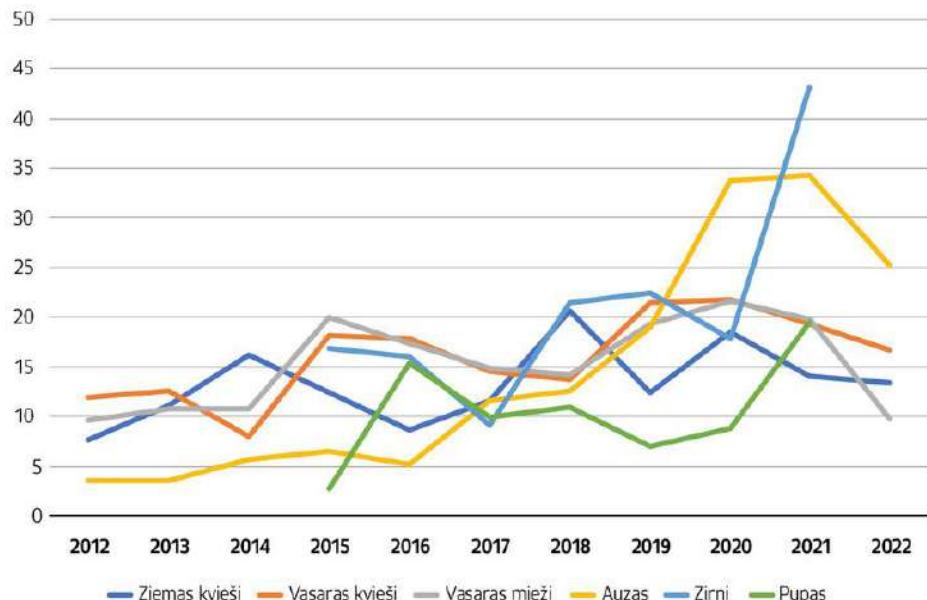
LPKS Abra saviem aptuveni 30 biedriem sēku galvenokārt pērk kopējā iepirkumā. "Raksturīgi Vidzemei ļoti daudz izmantojam hibrīdo rudzu sēklu. Protams, pērkam arī hibrīdo rapšu šķirnes," stāsta kooperatīva vadītāja Inese Karlova. Sertificētās sēklas īpatsvars kooperatīvā esot aptuveni 40%, šo rādītāju būtiski ceļot liejais hibrīdo rapšu šķirņu īpatsvars.

Kooperatīvā Abra saimnieki pēc pie redzes ļoti labi zinot sēklaudzētājus, no kuriem sēku pirkst nav ieteicams. I. Karlova uzsvēra, ka saimniekiem dažkārt nepietiek zināšanu, tāpēc kooperatīvā viņi, visticamāk, atradis zinošu padomdevēju.

Kas ietekmē sēklas izvēli? I. Karlova: "Vērtējam atšķirību starp nesertificētu un sertificētu sēklu. Kvalitāte var būt vienāda, tikai viens pārdevējs ir veicis sertifikācijas procesu, tāpēc cenas atšķirība ir 100–120 eiro. Ja cenas starpība abu veidu sēklām būs 30–40 eiro, izvēle būs par labu sertificētajai sēklai." LPKS Abra vadītāja arī atgādina, ka Latvijā sēkla maksā ap 500 eiro, kas ir cena arī Polijā, kur C kategorija ir pielīdzināma Latvijas C1 kategorijai. "Ja cena ir tāda pati kā Latvijā C2, tad loģiski – mana kooperatīva izvēle būs pirkst sēklu Polijā. Aizvadītājā gadā šī atšķirība bija 20 eiro, un daju no vajadzīgā sēklas daudzuma pirkām Polijā. Turklāt Latvijā sēklu inspekcijai ne vienmēr izdodas fiksēt krāpšanos," izvēli pamato I. Karlova.

Gan iepriekš nosauktie iemesli, gan arī graudu un sēklas cenas atšķirība rosina saimnieku sēklu ataudzēt pašam. "Vispareizāk būtu izglītot zemnieku, lai viņš ik pēc pāris gadiem iepērk C1, C2 kategorijas sēklas. Pats tās audzē divus trīs gadus un tad atkal pērk jaunu sēklu. Tas ir pārbaudīts modelis un darbojas," teic I. Karlova.

Saražoto sertificēto sēku nodrošinājums graudaugiem

RAZĪGUMS BŪS MAZĀK SVARĪGS

Kooperatīvos, kas piedalījās diskusijā, ļoti labi saprot, ka bez Latvijas dabas apstākļiem piemērotām, slimību izturīgām, mēslojumu un pesticīdu mazprasošām šķirnēm graudkopība nākotnē būs mazāk ienesīga nozare. Zaļā kurga prasības noteikti neatcels. Patlaban saimniekiem vissvarīgākais izvēles nosacījums ir šķirnes ražiba. "Situācija līdz šim bija labvēlīga, lauksaimniekiem nav bijis problēmu ar šķirņu izvēli. Šķiet, nav bijis gadījumu, ka kāds ir palicis bez iecerētās sēklas materiāla. Saimnieki ir ļoti dažādi.

**A. RŪTENBERGA-ĀVA:
NAV MUMS KOPĪGI
VALSTISKI IZVIRZĪTU
MĒRKU PAR TO, KA IR
JĀDOMĀ PAR SAVU
LAUKSAIMNIEKU.**

Ikvienam no vismaz 20 000 graudaudzētāju par uzņēmējdarbību ir sava izpratne. Agronomiem ir viena, uz zināšanām balstīta, izpratne par sēklas materiālu, tomēr ir saimnieki bez zināšanām par sēklu svarīgumu. Kas viņiem, izvēloties sēklu, ir labāks padomdevējs – kaimiņš vai kooperatīvs? Ne visi lauksaimnieki

zina, kas ir sertificēta sēkla, cik tā maksā, kāpēc tā ir jāsēj un kāpēc jāmaksā autoraatlīdzība," teic I. Grudovska, uzsverot, ka kooperatīviem ir jārisina lieli izaicinājumi, tostarp – kā atgriezties pie agronomijas, nevis pie produktu izplatīšanas. "Tā būs domāšanas pārkārtošana un jaunas informācijas tveršana. Kreŋķis ir par to, ka pētījumi Latvijā mums līdz šim balstījās uz demonstrējumiem, nevis uz izmēģinājumiem. Agronomiem, kuriem lauksaimnieki nākotnē prasīs citu informāciju, patlaban nav, no kā *smelt*. Ja viņi brīvi nerunā angļu valodā, Latvijā tikpat kā nav materiālu, ko var izmantot Zaļā kurga prasību *Istenošanai*." Grudovska arī atgādina, ka vēl pirms pieciem gadiem apšaubīja šķirņu salīdzināšanas vajadzību. Patlaban jaunā realitāte liek risināt izaicinājumus, kam nozare nav gatava. "Nākotnes agronoms un lauksaimnieks zināšanas varēs balstīt vien uz izmēģinājumiem," secina LATRAPS pārstāvē.

Iveta Flakse, ZS *Krastmajī* saimniece: "Novēlējums kooperatīviem – esat tie, kas nes zināšanas un apgaismo cilvēkus par secību un likumsakarībām. Iespējams, cilvēki nav uzķēruši cēloņsakarības, viņi nesaprot, cik liels darbs ir jāiegulda selekcijā un sēklaudzēšanā. Pasaulē patlaban piedāvā visu. Katra individuāls jautājums ir, vai un cik mēs vēlamies atbalstīt savējos. Latvijā darbojas portāli, kur ziedo labdarībai. Lūdzu, izveidojet portālu, kur var ziedot arī selekcijai!"

Agro Topa 2022. gada decembra numurā stāstījām, ka valstī 50

Z. JANSONE: MŪSU ŠĶIRNES NAV SLIKTĀKAS KĀ CITĀS VALSTĪS IZVEIDOTĀS, TOMĒR MUMS IR SLIKTĀKS MĀRKETINGS.

professionāli darbinieki ir iesaistīti selekcijas darbā. Tomēr Latvijas selekcionārus tur *pusbadā*, autoratlīdzības maksā vien par aptuveni desmito daļu platību. Šā iemesla dēļ viņu darbam nav arī vajadzīgās atdeves.

IETEIKUMI ATBALSTA PIESAISTEI

Kooperatīvu pārstāvji ieteica dažādus modeļus naudas piesaistei izmēģinājumiem un selekcionāru autoratlīdzību maksāšanai. I. Karlova aicināja vērtēt Zviedrijas modeli, kur naudu izmēģinājumiem piesaista no katra hektāra caur subsiidijām. "Naudu izmēģinājumiem piešķir no katra reģiona kopējā portfeļa, jo izmēģinājumiem ir jānotiek, nemot vērā katra reģiona dabas apstākļu īpatnības. Savukārt zemnieki pretim saņem informāciju. Latvijas gadījumā izmēģinājumu informācijai būtu jābūt viegli atrodamai LAD interneta vietnē," iespējamo izvēli raksturo I. Karlova. Savukārt LSA vadītāja

A. Rūtenberga-Āva piebilst, ka patlaban vislielākā problēma esot materiāli tehniskā bāze un ka šo samezglojumu atrisinātu kaut daži eiro no hektāra.

Semināra moderators Mārtiņš Flaksis, SIA *Krastmaļi sēklas* saimnieks, piedāvaja vērtēt Dānijas pieredzi. "Darbojas uzņēmumi, kas saimniekiem sniedz tirīšanas pakalpojumu un uzreiz arī pieprasā un saņem autoratlīdzības maksājumu. Uz maisiem tad līmē etiketes, kas apstiprina autoratlīdzības maksājuma veikšanu. Loti saprātīgs un interesants risinājums, visas iesaistītās puses ir apmierinātas. Iespējams, arī Latvijā ir jāvērtē šāds risinājums," tā M. Flaksis.

LSA vadītāja A. Rūtenberga-Āva iepazīstināja ar LLKC veiktajiem aprēķiniem par izmaksu posteņiem. Tie rāda, ka atkarībā no ražības līmeņa, pat neņemot vērā platību maksājumus, ar pieaugušajām enerģijas cenām – ja ziemas kviešu ražība ir 4 t/ha, saimnieki darbojas ar 296 eiro/ha bruto peļņu; ja ražība ir 5 t/ha, bruto peļņa ir 481 eiro/ha, bet, ja ražība ir 6 t/ha, bruto peļņa ir 575 eiro/ha. "Vai, darbojoties ar šādiem rādītājiem, trīs eiro par šķirnes izmantošanu, rēķinot uz vienu hektāru, ir liela nauda audzētājam?" vaicā LSA vadītāja.

Uz moderatora jautājumu, vai selekcijas nozarei ir jāsaņem valsts atbalsts, diskusijas dalībnieki uzsvēra – noteikti ir jāsaņem. "Latvijā ir diezgan skarbs kapitālisms, ikviens cīnās, kā var, vienlaikus esam iepazīstināti ar daudz un dažādām politikām, kas tieši norāda, kas jādara. Tādējādi šis ir gadījums, kad mūsu

Zemkopības ministrijai, kas redz labāk nekā dažādie zemnieki, būtu pienākums šo lietu kūrēt. Atbalstam ir jābūt saimnieku atšķirīgā izglītības līmeņa dēļ. Zemkopības ministrija patlaban diezgan simboliski atbalsta selekcijas nozari. Mēs vairākas reizes mēģinājām iekļaut atbalstu sertificētu sēklu izmantošanai ekoshēmās. Neizdevās. Ar pilnu atbildību varu teikt – atbalstam ir jābūt un tam ir jābūt loti mērķtiecīgam. Mūsu mazajā tirgū bez atbalsta neizveidosim sistēmu, tostarp arī pārejai uz bioloģisko sēklu," teic I. Grudovska.

ŠĶIRNU SALĪDZINĀJUMI – NĒNOVĒRTĒTI

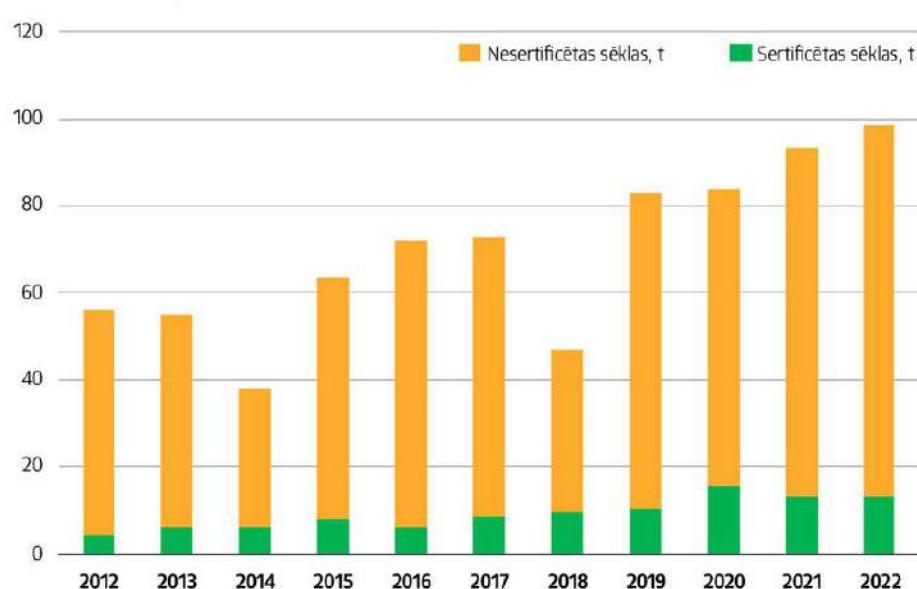
A. Rūtenberga-Āva stāstīja par Latvijā notiekošo šķirnu saimniecisko īpašību novērtējumu. Izmēģinājumu lauki atrodas sešās Latvijas vietās: Stendes pētniecības centrā, Vecauces mācību pētījumu saimniecībā *Pēterlauki*, Zemkopības institūtā

I. FLAKSE: LATVIJĀ DARBOJAS PORTĀLI, KUR ZIEDO LABDARĪBAI. LŪDZU, IZVEIDOJET PORTĀLU, KUR VAR ZIEDOT ARĪ SELEKCIJAI!

Skrīveros, Priekuļu pētniecības centrā, Malnavas koledžā un Vilānu pētniecības centrā. "Darbojamies saskaņā ar Ministru Kabineta noteikumiem. Pētījumi notiek jau desmit gadu garumā. Apzinos ka audzētājiem, tostarp kooperatīviem, ir grūti atrast informāciju par pētījumu secinājumiem. Nesen vienojāmies ar Zemkopības ministriju par to, ka meklēsim labākus informācijas nodošanas veidus lauku saimniekiem," sola LSA vadītāja.

Līdz šim datu bāzes uzturētājs ir VAAD, kam ir savas platformas, nosacījumi, kas drīkst un kas nedrīkst būt šajā informācijā. Pieejamais informācijas klāsts ir lielāks, nekā tiek publicēts valsts datu portālā saskaņā ar noteikumiem. Šķirnes tiekot vērtētas gan pēc pilnas tehnoloģijas, gan arī nelietojot fungicīdu un regulatoru. Ir iespēja vērtēt fungicīda liejotuma ekonomisko efektivitāti, gan arī

Ziemas kvieši, sertificēto/nesertificēto sēklu attiecība

AUGKOPĪBA | DISKUSIJA

Sertificēto sēklu populārākās šķirnes (sēkla no 2021.gada ražas)

		Šķirne	No sugas sertificēto sēklu daudzuma
Pārkāpīgi	Lauka pupas	Boxer	65%
		Laura	11%
		Tiffany	11%
		Fanfare	6%
		Isabell	3%
Sējas vīki	Sējas zirņi	Hanka	65%
		Karpate	23%
		Ingrid	21%
		Manager	15%
		Arvika	9%
Graudaugi	Smilts vīki	Saxon	8%
		Latigo	100%
		Galant	44%
		Armani	17%
		Kertag	9%
Griki	Auzas	Albi	8%
		Harmony	4%
		Aiva	100%
		KWS Akvilon	16%
		Uffo	15%
Vasaras kvieši	Ziemas kvieši	Happy	15%
		Taifun	9%
		Berlock	8%
		Skagen	23%
		Creator	14%
Cietie kvieši	Ziemas mieži	Informer	9%
		Fenomen	8%
		Zeppelin	7%
		Makrodur	100%
		Kristaps	22%
Vasaras mieži	Ziemas mieži	Rubiola	9%
		RGT Planet	9%
		KWS Fantex	9%
		Ansis	7%
		KWS Kosmos	76%
Ziemas rudzi	Ziemas tritikāle	KWS Wallace	24%
		Kaupo	81%
		Dankowskie	19%
		Opal	
		Ruja	100%
Stiebrzāles	Auzenjairene	Vizule	100%
	Ganību airene	Merkem	39%
	Hibrida airene	Saikava (Ape)	100%
	Kamolzāle	Priekuļu 30	100%
	Niedru auzene	Karolina	59%
	Plavas auzene	Patra	45%
	Plavas timotiņš	Jumis	80%
	Sarkanā auzene	Vaive	81%
	Viengadīgā daudziedu airene	Druva	100%
	Austrumu galega	Gale	100%
Tauriniezī	Baltais ābolīnš	Merwi	43%
	Bastarda ābolīnš	Frida	87%
	Hibridā lucerna	Skrīveru	100%
	Sarkanais ābolīnš	Raunis	37%
	Sējas lucerna	Artemis	70%
Kartupeļi	Kartupeļi	Nofy	9%
		Lady Cliae	7%
		Soraya	7%
		Sorentina	6%
		Solist	6%

citus rādītājus, kas ir svarīgi saistībā ar Zaļā kurga nosacījumiem. Esot iecerēts šķirņu salīdzinājumu rādītājus likt arī LSA mājaslapā. Izmēģinājumu ietvaros patlaban īsteno projektu, kur vērtē graudaugu slimības, un nākotnē iegūto informāciju pievienos saimniecisko īpašību novērtējumam.

"Vērtējam ražu katrai jaunajai šķirnei attiecībā pret standartiem - ziemcietību visām sugām, veldres izturību, pilnu kvalitātes rādītāju spektru, protams, visam tam pievieno balles, lai vērtētājam un audzētājam ir vieglāk saprast. Nākotnē būs vēl slimibizturība," stāsta A. Rūtenberga-Āva un turpina: "Lai iegūtu informāciju sakārtotu un iespējami labi pasniegtu zemniekiem, ir nepieciešams finansējums. Ar tā piesaistīti ir ļoti sarežģīti. Šķirņu klāsts izmēģinājumos nav liels tāpēc, ka kompānijas nav atsaucīgas sadarbībai un bieži vien izvēlas veikt pašas savus demonstrējumus. Pat īsti nesaprotu, kāpēc. Kad iestājāmies ES, Zemkopības ministrijā teica - atstāsim šķirņu piedāvājumu uz selekcionāru un firmu pleciem, lai domā, kā tās piedāvāt lauksaimniekiem. Un šeit ir pazudusi saikne - nav mums kopīgi valstiski izvirzīto mērķu par to, ka ir jādomā par savu lauksaimnieku, ir jādod viņam informācija. Un tā ir problēma." Rūtenberga-Āva nosauca arī vairākus labus piemērus - Šveices un Beļģijas audzētāji šķirni neizvēlas tik ilgi, kamēr nav sagaidīts tās vērtēšanas rezultāts. Saimnieki šajās valstis sagaida 30-40 ziemas kviešu šķirņu izvērtējumu un vien tad lemj, kuru šķirni sēs. Latvijas graudaudzētājs vairāk balstās uz to, ko teica kaimiņš, sēklu tirdzniecības kompānija vai ieteica kooperatīvs. "Būtu kopīgi jādomā, kā šo samezglojumu labāk risināt. Ir sākts darbs pie datu bāzes izveides. Ceru, līdz šāgada pavasarim vizuālā veidā varēs redzēt desmit gadu darba rezultātus - uzklikšķināt un redzēt, kā, piemēram, šķirne 'Edvins' desmit gadu laikā dažādos audzēšanas reģionos ir sevi parādījusi. Bez kopējas vīzijas virzībā uz Zaļo kursu, kur arī šķirnēm ir nozīme, tālu netiksim," uzsver Rūtenberga-Āva.

MINISTRIJA ATZĪST LATVIJAS SĒKLKOPĪBAS UN SELEKCIJAS NOZA- RES SVARĪGUMU

Zemkopības ministrija (ZM) atzīst, ka Latvijā selekcionētas, vietējiem apstākļiem piemērotas šķirnes ir pamats saimniekošanas ekonomiskai stabilitātei, tādējādi samazinot lauksaimnieku atkarību no

cītās valstīs selekcionētajām šķirnēm un dažādu agroklimatisko apstākļu ietekmes uz ražu. "Augsti vērtējam Latvijas selekcionāru ieguldījumu jaunu, plastisku, Latvijas agroklimatiskajiem apstākļiem pie- mērotu vasaras un ziemas kviešu, auzu un vasaras miežu, kā arī pākšaugu, stie- brzāļu, tauriņziežu un kartupeļu šķirnu selekcionēšanā, kas piemērotas integrētajai un bioloģiskajai ražošanas sistēmai. Latvijas klimatiskajiem apstākļiem pie- mērota šķirne ir svarīgs ražošanas nosacījums, kas dod iespēju kāpināt kultūraugu ražību, paaugstināt ražas kvalitāti, izturību pret slimībām un kaitēkļu bojā- jumiem," uzskata ZM Lauksaimniecības departamentā. Sēt sertificētu sēklu esot svarīgi pašiem lauksaimniekiem, jo tā dod garantijas, ka sēkla ir pārbaudīta un kvalitatīva, tādējādi mazinot vides riskus – sli- mību, kaitēkļu un nezāļu izplatību. Domā- jot ilgtermiņā, lauksaimniekiem būtu jātiecas sēt sertificētu sēklu, lai iegūtu sta- bilas ražas un stabilus ienākumus.

"Veidojot likumdošanas ietvaru, vienmēr notiek konsultācijas un tiek panākts kompromiss starp procesā iesaistītajām pusēm. Selekcionāru autoratlīdzību gadījumā – starp selekcionāriem un lauksaimnieku sabiedriskajām organizācijām. Ir saprotams, ka lauksaimnieki vēlas ietaupīt izmaksas, lai strādātu ar peļnu, tomēr viņiem jāievēro normatīvajos aktos noteiktais, tostarp attiecībā uz autoratlīdzību maksāšanu. Lai veicinātu selekcionāra atlīdzības maksāšanu un radītu juridisko bāzi selekcionāriem atlīdzības iegūšanai, ZM kopā ar Sēklaudzētāju asociāciju divus gadus strādāja pie grozījumiem Augu Šķirņu aizsardzības likumā. Saeimā 2018. gadā likumprojekts tika noraidīts. Izveidojoties jaunajai valdībai, ZM eksperti atkal aktualizēs šo jautājumu," apgalvo ZM Lauksaimniecības departamenta speciālisti.

Zemkopības ministrija esot atbalstījusi augu šķirņu selekciju Latvijā un sola, ka turpinās to atbalstīt arī turpmāk. Patlaban selekcijai piešķirtā valsts atbalsta summa ir 500 000 euro gadā. ZM esot ieinteresēta un strādā, lai visas tās pārziņā esošās jomas darboties veiksmīgi un attīstītos.